

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

Legal problems on information technology management Justice Process

*ธิติพงศ์ ภิวัฒน์วุฒิกุล**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 และศึกษาแนวทางการจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐเกาหลีและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายและหาแนวทางกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 นี้ได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้งานด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีความจำเป็นต่อการสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดในสังคม ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เกิดการพัฒนา แต่เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมมีหลายหน่วยงานและมีอำนาจหน้าที่แยกจากกันโดยเด็ดขาด รัฐจึงต้องการให้มีการพัฒนาการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมให้แต่ละหน่วยงานมาทำงานในลักษณะบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลกัน ยังผลให้เกิดความสะดวกรวดเร็วเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

จากการศึกษาพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายบางประการในเรื่องที่ไม่มีหน่วยงานกลางในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลและเผยแพร่ ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการให้แต่ละหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลเข้าฐานข้อมูล

* *พันตำรวจเอกประจำกองบังคับการสืบสวน กลุ่มงานสอบสวน ตำรวจภูธรภาค 1*

เทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมกลาง ทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่พัฒนา ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ต่อไป

คำสำคัญ : ปัญหาทางกฎหมาย การบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการยุติธรรม

Abstract

The aim of this thesis is study the legal issues about information technology management. According to the National Institute of Justice Development Act, 2006, and the Guidelines for the Filing of Information Technology for the Republic of Korea and the United States of America. Include analysis of legal problems and obstacles, and find guidelines for measures to manage information technology.

The National Justice Administration Development Act, 2006, is designed to provide the justice work needed to create order in society. Both in terms of prevention and resolution of crime. Protection of public safety and Protection of the rights and freedoms of the people who is evolving, but since the present bodies involved in the justice process have several divisions and separate powers and duties. The state needs to develop the administration of justice for each agency to integrate and link information. The result is convenient, fast and beneficial to the people.

According to the National Institute of Justice Development Administration Act 2006, there are restrictions on certain laws in the absence of central bodies for data collection,analysis, report results and publish. There is no set criteria for how each agency collects data into the Central Information Technology (IT) database. The justice process does not develop. For this reason, the researcher should improve the 2006 National Justice Development Act.

Keyword : Legal problems, information technology management, Justice Process

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมของไทย ซึ่งเริ่มต้นจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อัยการสูงสุด ศาลยุติธรรม ราชทัณฑ์ ตลอดจนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีแนวทางการทำงานแยกต่างหากในลักษณะเป็นอิสระ เน้นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน สถิติข้อมูลของแต่ละหน่วยงานไม่มีความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ จำนวนคดีอาญาที่ขึ้นมาแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีจำนวนมาก ทำให้การบริการในด้านอำนวยการยุติธรรมนี้ยังไม่เกิดความพึงพอใจกับประชาชน แม้แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จะได้นำอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วยในการทำงานเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในด้านการบริการให้กับประชาชน เนื่องจากการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในช่วงนี้เป็นการพัฒนาในรูปแบบทางกายภาพ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานที่ราชการ เน้นการให้บริการ เน้นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และเน้นการเก็บข้อมูลไว้ที่หน่วยงานตนเอง ในลักษณะว่าเป็นความลับของหน่วยงานไม่สามารถนำไปแลกเปลี่ยนหรือใช้ร่วมกันได้

ภายหลังจากมีพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ทำให้กระบวนการยุติธรรมมีการพัฒนาไปในทางเดียวกัน โดยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เป็นผู้ออกแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ยังมีข้อจำกัดไม่สามารถนำไปสู่การบังคับใช้การบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม

2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในประเทศไทยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายในต่างประเทศ

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหากฎหมายของประเทศไทยในด้านการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานของการศึกษา

การบริหารจัดการข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม ในการเชื่อมโยงข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกลางระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีกฎเกณฑ์การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา มีผลทำให้การบริการประชาชนเกิดความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และ

เป็นธรรม มีความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคม

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาบทความนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลโดยตรงจากห้องสมุดวิทยาลัยต่าง ๆ และศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบต่าง ๆ บทความทางวิชาการ รายงาน งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร และการค้นคว้าข้อมูลจากสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการศึกษาจากหน่วยงานของรัฐในด้านการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย เอกสารภาษาอังกฤษ งานวิจัย งานวิทยานิพนธ์ บทความ ตัวบทกฎหมาย ตำราทางด้านกฎหมาย เอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม

2. เพื่อทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรม

3. เพื่อทราบวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในประเทศไทยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายในต่างประเทศ

4. เพื่อทราบแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหากฎหมายของประเทศไทยในด้านการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย (สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ)

จากการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม พบว่าการที่รัฐมีภารกิจหลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย และในการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าว ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายหน่วยงาน ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรม การดำเนินการด้านอำนวยความยุติธรรม ถือว่าเป็นภารกิจลำดับรองในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะด้านอำนวยความยุติธรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชน จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่รัฐจะทำงานในรูปแบบเอกสาร ในการรับแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับคนร้าย พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการรับแจ้งความโดยใช้รูปแบบเอกสาร การเขียนลงในกระดาษ และการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีด การเขียนบันทึกประจำวัน การจัดทำสารบบคดี อาญาด้วยลายมือ การดำเนินการที่ซ้ำซ้อน แม้จะอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน การเก็บเอกสาร สำนวนการสอบสวน ก็เก็บไว้ในห้องเก็บเอกสาร การส่งสำนวนการสอบสวน หรือเอกสาร การส่งตัว

ผู้ต้องหา ต้องจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเดินทางไปส่งด้วยตนเอง การเดินทางไปชำระค่าปรับที่ศาลด้วยตนเองแม้ว่าจะเป็นคดีเล็กน้อยไม่ยุ่งยาก การทำงานในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ และสร้างภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประกอบไปด้วย ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาลยุติธรรม ราชทัณฑ์ และหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม เช่น คุมประพฤติ เป็นต้น แม้จะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับหน่วยงานของรัฐแล้วก็ตาม แต่วิธีการยังใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พิมพ์แทนเครื่องพิมพ์ดีด มีอุปกรณ์พิมพ์ที่ทันสมัยสะดวกรวดเร็วมากขึ้นเท่านั้นมิได้เป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเลยเพราะยังต้องพิมพ์เอกสารซ้ำแล้วซ้ำเล่า และเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้น ยิ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมยังไม่พัฒนาขึ้นเลยในการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและการทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์มาให้บริการแก่ประชาชน เป็นสิ่งดีทำให้การให้บริการเกิดความสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ทุกหน่วยงานยังคงทำงานโดยใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจ ใช้ดุลพินิจเป็นอิสระ แม้ว่าในการทำงานของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม จะทำงานต่อเนื่องกันเมื่อแต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการตามขั้นตอนของตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการพิจารณามีความเห็น เรียกได้ว่า ระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยยังคงให้บริการแก่ประชาชนในลักษณะซ้ำซ้อนกว่าจะผ่านการพิจารณาของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การฟ้อง และตัดสินคดีอาญาเกิดความล่าช้า ทำให้บางครั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเร่งรีบพิจารณาดำเนินการให้ทันกับเวลาในระบบราชการจนอาจเกิดความผิดพลาดได้

นับตั้งแต่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา จึงได้ออกพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้กระบวนการยุติธรรมของไทยเดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง ตอบสนองความต้องการให้กับประชาชน โดยได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ มาร่วมออกแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้ออกแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาตินั้น ต้องการให้การทำงานสอดคล้องมีมาตรฐานสากลและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆในกระบวนการยุติธรรม ยังเป็นการปรับปรุงพัฒนาเฉพาะตัวสถานที่ราชการ แต่การให้บริการยังคงเป็นรูปแบบเอกสารเหมือนเดิม แม้จะนำ

อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วยในการทำงานแล้ว ต่อเมื่อปริมาณคดีอาญาที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกวัน การเก็บรักษาข้อมูลในรูปแบบเอกสารยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่มากขึ้น ภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยยังไม่พัฒนาไปตามแนวทางอย่างแท้จริง เนื่องจากการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของแต่ละหน่วยงานที่มีการบันทึกข้อมูลในหน่วยงานของตนเองในระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ในหน่วยงานของตนเอง แม้จะทำให้การทำงานรวดเร็วขึ้น การทำงานของพนักงานสอบสวน อัยการ และศาลยุติธรรม มีการบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูลในระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน การทำงานของกระบวนการยุติธรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาดำเนินการแล้วไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่อกัน ต่างคนต่างทำงานในหน้าที่ของหน่วยงานของตนเอง จัดเก็บและบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานตนเอง โดยมีแนวความคิดว่าข้อมูลของหน่วยงานเป็นความลับไม่สามารถเปิดเผยได้

สิ่งที่ปรากฏในปัจจุบันทำให้เห็นได้ว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการให้กับประชาชน การบริการประชาชนในชั้นสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เน้นการบริการให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว การรับแจ้งความโดยใช้ระบบ Crimes ที่รับแจ้งเอกสารหายโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ แทนการเขียนด้วยลายมือ เพิ่มความสะดวกรวดเร็วในด้านการให้บริการอีกระดับหนึ่ง ส่วนการรับแจ้งความในคดีอาญาอื่นๆ ยังคงรับแจ้งในรูปแบบเอกสารเช่นเดิม การทำงานในชั้นศาลที่มีระบบ e-court เน้นการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรับ-ส่งเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในชั้นพิจารณายังคงใช้รูปแบบเอกสาร การขอฝากขังศาลโดยใช้การประชุมทางไกลผ่านจอภาพมีการใช้จากศาลกับเรือนจำเฉพาะฝาก 2-7 ส่วนครั้งที่ 1 ยังคงนำตัวผู้ต้องหาไปขออนุญาตศาลฝากขังเช่นเดิม ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นกรณีตัวอย่างที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความตื่นตัวในการปรับปรุงพัฒนา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวนมากที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมของประเทศไทย ปรากฏดังต่อไปนี้

หลักการว่าด้วยรัฐและภารกิจของรัฐ

หลักการว่าการบริการสาธารณะ

ข้อความคิดว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรม

ข้อความคิดว่าด้วยการจัดเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

หลักการว่าด้วยสิทธิความเป็นส่วนตัว

หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

จากประเด็นปัญหามีผลเนื่องมาจากพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม

แห่งชาติ พ.ศ. 2549 มิได้กำหนดรายละเอียดให้ชัดเจนทั้งๆ ที่มีกฎหมายที่สนับสนุนให้มีการดำเนินการทำงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ปรากฏพอสังเขปดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นกฎหมายที่รับรองการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้กฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และคำจำกัดความของคำว่า ธุรกรรม หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ แต่ขยายความกว้างออกไปรับรองการดำเนินงานของรัฐตามที่กำหนดในหมวด 4 ด้วย ซึ่งทำให้การทำงานในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตั้งแต่การใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ส่งข้อมูล ผู้รับข้อมูล และยังมีการแสดงตัวตนของเจ้าของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายฉบับนี้ได้รับรองข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความน่าเชื่อถือแล้ว

ต่อมา มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 โดยหลักการกำหนดวิธีการแบบปลอดภัยตามหลักสากล ISO 27001 ซึ่งจะดูแลทรัพย์สินสารสนเทศ ประกอบไปด้วย ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ และข้อมูลสารสนเทศ กฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้น “ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศ” ในการป้องกันการเข้าถึง การใช้ การเปิดเผย ขัดขวาง เปลี่ยนแปลงแก้ไข ทำให้สูญหาย ทำให้เสียหาย ถูกทำลาย หรือล่วงรู้โดยมิชอบ ของทรัพย์สินสารสนเทศ “ความมั่นคงปลอดภัยด้านบริหารจัดการ” การกระทำในระดับบริหารโดยการจัดให้มีนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ หรือกระบวนการใดๆ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการคัดเลือก การพัฒนา การนำไปใช้ หรือการบำรุงรักษาทรัพย์สินสารสนเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย “ความมั่นคงปลอดภัยด้านกายภาพ” การจัดให้มีนโยบาย มาตรการ หลักเกณฑ์ หรือกระบวนการใดๆ เพื่อนำมาใช้ในการป้องกันทรัพย์สินสารสนเทศ สิ่งปลูกสร้าง หรือทรัพย์สินอื่นใดจากการคุกคามของบุคคล ภัยธรรมชาติ อุบัติภัย หรือภัยทางกายภาพอื่น ตลอดจนการรักษาความลับ และวิธีการแบบปลอดภัยให้ใช้กับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของประเทศหรือต่อสาธารณชน และธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือองค์กร หรือส่วนงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่ถือว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ

พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่ช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากขึ้น จากการประกอบกิจการใดที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการ แต่เมื่อกฎหมายฉบับนั้น มิได้กำหนดระยะเวลา เอกสารและหลักฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินการขออนุญาต ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นกฎหมาย

กลางที่ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่อนุญาต จัดทำคู่มือในการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาต และมีการจัดตั้งศูนย์บริการร่วมเพื่อรับคำร้องและศูนย์รับคำขออนุญาต ณ จุดเดียว เพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการขออนุญาตซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในอดีตจะรวมศูนย์อำนาจที่พระมหากษัตริย์ ต่อมาเมื่อประเทศมีความเจริญ ปริมาณคดีเป็นจำนวนมาก การแบ่งส่วนราชการก็ต้องมีความชัดเจน แยกอำนาจหน้าที่ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ คานดุลอำนาจซึ่งกันและกัน และในกระบวนการยุติธรรมมีความต้องการความเชื่อถือศรัทธา จึงเน้นความเป็นอิสระ และถือเอาข้อมูลในการทำงานของแต่ละหน่วยงานเป็นความลับของทางราชการ ไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และหากจะใช้ข้อมูลของหน่วยงานอื่น มีระเบียบขั้นตอนวิธีการยุ่งยาก ทำให้เกิดความไม่สะดวกกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง นำไปสู่ความยุ่งยาก สลับซับซ้อนในการให้บริการประชาชนด้วย

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศพบว่ามีข้อดีและข้อเสียเปรียบเทียบกับการจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐเกาหลี

โครงสร้างระบบกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐเกาหลี มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทย มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และกระทรวงยุติธรรม แต่ละหน่วยงานยังคงทำงานในระบบของตนเอง โดยมีระบบ Crime Justice Portal-Korea หรือ KICS ช่วยในการเชื่อมโยงการทำงานของ Portal หรือช่องทางการเข้าถึงข้อมูลต่างๆในระบบกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในระบบ KICS นี้มีข้อมูลทั้งสิ้น 394 ข้อมูล โดยมีข้อมูลจากตำรวจ 74 ข้อมูล อัยการ 160 ข้อมูล ศาล 95 ข้อมูล และกระทรวงยุติธรรม 65 ข้อมูล ที่ถูกนำมาใช้ในฐานข้อมูลและใช้งานร่วมกัน ส่วนของการฟ้องคดีอาญาอิเล็กทรอนิกส์ มีการเชื่อมโยงข้อมูลในการฟ้องคดีจาก ตำรวจ อัยการ ศาล และกระทรวงยุติธรรม มีปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมที่นับว่าเป็นบุคคลภายใน และมีการเข้าถึงข้อมูลจากประชาชนผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นบุคคลภายนอก เป็นการบริหารงานยุติธรรมเพื่อมุ่งหมายถึงความสำเร็จของการอำนวยความยุติธรรม โดยเน้นการทำงานที่สะดวก รวดเร็ว และคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการมากว่าระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยาก หรือ มีเส้นแบ่งการดำเนินคดีที่ยุ่งยากกับการดำเนินคดีเฉพาะคดีไม่ยุ่งยาก โดยใช้หลักความยินยอม ในการฟ้องคดีโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จะดำเนินการได้ต่อเมื่อผู้ถูกฟ้องยินยอมดำเนินคดีโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในสาธารณรัฐเกาหลี ได้นำระบบการฟ้องคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า Electronic-Summary Procedure ที่มีการดำเนินการทั้งในเรื่อง การเขียน

รายงานเอกสาร การส่งต่อคดี การเขียนคำฟ้อง การสรุปคดี และการส่งต่อคดีตามคำฟ้อง โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในระยะแรกได้นำมาใช้กับการดำเนินคดีข้อหา เมาแล้วขับรถและไม่มีใบอนุญาตขับรถ ซึ่งสามารถลดระยะเวลาการดำเนินการจาก 4 เดือน เหลือ 28 วัน ต่อมาจึงพบว่าในปี 2011 มีการดำเนินการฟ้องคดีอาญาโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์มากถึง 30% ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวไม่มีการใช้รูปแบบเอกสาร นับเป็นการลดภาระงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีจะได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางช่องทางการสื่อสารต่างๆ อาทิเช่น SMS หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) นับเป็นการสร้างความสะดวกสบายในการรับทราบความคืบหน้าให้แก่ประชาชน

(2) การจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา

โครงสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานระดับรัฐบาลกลาง หรือ Federal Government มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ The Bureau of Justice Statistics หรือ BJS ซึ่งสังกัดกระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลยุติธรรมทางอาญาที่ส่งมาจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั่วประเทศ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับมลรัฐ รวมทั้งนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และนำเสนอเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เรียกว่า Source Book ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Bureau of Justice Statistics หรือ BJS จะทำการรวบรวมและวิเคราะห์โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดหาและสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลทั่วประเทศในด้านต่างๆ เช่น อาชญากรรม การประกอบอาชญากรรมของเยาวชน เป็นต้น

นอกจากนี้ Bureau of Justice Statistics หรือ BJS ยังทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสนับสนุนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานให้มีความเหมาะสม ทันสมัย และพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย

รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลของ Bureau of Justice Statistics หรือ BJS มีดังต่อไปนี้

1. The National Crime Victimization Survey (NCVS) ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม

2. Criminal Record System Statistics เป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดประกอบด้วยการถูกจับกุม ผลการดำเนินคดี บทลงโทษ ตลอดจนรายละเอียดด้านอื่น เช่น ประวัติการก่ออาชญากรรมที่รุนแรงประวัติการเลี้ยงดูบุตร ประวัติการทะเลาะวิวาทในครอบครัว เป็นต้น

3. DWI Offender under Correctional Supervision เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลยุติธรรมทางอาญา ที่หน่วยงานได้วิเคราะห์และจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่และแจกจ่ายให้กับหน่วยราชการและ

สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจับกุมและการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกฎหมายขับขี่ยานพาหนะขณะเมาสุรา (Driving while Intoxicated) ว่ามีการจับกุมผู้กระทำความผิดข้อหานี้จำนวนเท่าใดและมีการลงโทษอย่างไร

4. Education Correctional Population, 1974-2001 เป็นรายงานการศึกษาเปรียบเทียบการศึกษานักโทษในเรือนจำมลรัฐ และเรือนจำของรัฐบาลกลาง ตลอดจนบุคคลที่ถูกคุมประพฤติโดยกรมราชทัณฑ์ โดยเปรียบเทียบกับระดับการศึกษาของประชาชนทั่วไป

5. Immigation Offenders in the Federal Criminal System,2000. เป็นรายงานการศึกษาเชิงพรรณนาเกี่ยวกับผู้ต้องหาโทษที่เป็นคนอพยพเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกา และถูกดำเนินคดีในศาลรัฐบาลกลาง ระหว่างปี ค.ศ.1985-2000

6. Policing and Homicide, 1976-1998 เป็นรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการฆาตกรรมหรือฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา สองรูปแบบคือ กรณีแรก เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจยิงต่อสู้คนร้ายถึงแก่ความตาย และกรณีที่สอง เป็นกรณีที่คนร้ายคดีอุฉกรรจ์ยิงเจ้าหน้าที่ตำรวจถึงแก่ความตาย

7. Profile of Jail Inmates, 1996. เป็นรายงานการศึกษาข้อมูลของนักโทษในสถานกักขัง ซึ่งพรรณนาเกี่ยวกับลักษณะภูมิหลังของนักโทษ ข้อหา ประวัติการกระทำผิด บทลงโทษ ระยะเวลารับโทษ การบำบัดรักษาทางยาเสพติดและแอลกอฮอล์ ประวัติทางครอบครัว สภาพจิตใจและร่างกาย และลักษณะการถูกกักขัง

8. ChildVictimizer : Violent Offenders and Their Victim. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประทุษร้ายทางชีวิตร่างกายต่อเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็ก โดยการศึกษาจากข้อมูลของเรือนจำที่มีโทษข้อหา ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายของเด็กและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระหว่างปี ค.ศ. 1976-1994 มีเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็ก จำนวน 37,000 คน

Bureau of Justice Statistics หรือ BJS มีหน้าที่สำคัญสองประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง เป็นหน่วยเก็บข้อมูลยุติธรรมทางอาญาที่หน่วยงานอื่นๆทั่วประเทศส่งมา และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่เห็นว่าไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ประการที่สอง เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมทำเอกสารรายงานเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม สถานศึกษา ตลอดจนนักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป

การจัดเก็บข้อมูลของสหรัฐอเมริกาพยายามขจัดข้อจำกัดด้านเนื้อหา ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางสถิติอาชญากรรม จึงมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บใน 3 ทางด้วยกัน คือ การจัดเก็บที่ตำรวจรับแจ้ง การจัดเก็บจากการสำรวจเหยื่ออาชญากรรม และการจัดเก็บจากผู้กระทำความผิด

การจัดเก็บสถิติอาชญากรรมที่ตำรวจรับแจ้งความ (Uniform Crime Report or UCR) กล่าวคือ นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1930 สภาคองเกรทของสหรัฐอเมริกา ได้ผ่านกฎหมายให้หน่วยงานตำรวจสอบสวนกลาง (F.B.I. : Federal Bureau

of Investigation) ทำการเก็บรวบรวมสถิติคดีอาญาที่หน่วยตำรวจทุกหน่วยทั่วสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับแจ้งจากผู้เสียหายและลงบันทึกเป็นสารบบคดีอาญา เพื่อทำการรวบรวมและนำเสนอเป็นสถานภาพอาชญากรรมของประเทศว่ามีคดีอาญาที่มีการแจ้งความร้องทุกข์เกิดขึ้นจำนวนเท่าใด รวมทั้งผลการดำเนินคดี ในระยะแรกระบบฐานข้อมูลของ UCR จะมีลักษณะเป็นการสรุปย่อเนื้อหาของคดีอาญาที่เกิดขึ้น ส่วนมากจะเน้นไปทางการเก็บปริมาณคดีที่เกิดขึ้นจำนวนผู้ต้องหา จำนวนผู้เสียหายเท่านั้น ทำให้ไม่มีรายละเอียดต่าง ๆ เท่าที่ควร

ต่อมาใน ปี ค.ศ. 1982 หน่วยงาน BJS และ FBI ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูล UCR ซึ่งใช้มาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1930 จากที่มีแต่ตัวเลขในลักษณะสรุปคดีอาญาที่เกิดขึ้น ให้เป็นฐานข้อมูลที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งคดีเพิ่มมากขึ้น โดยให้หน่วยงานตำรวจรายงานคดีอาญาที่เกิดขึ้นหรือจับกุมผู้ต้องหาได้เป็นรายคดี โดยมีองค์ประกอบของข้อมูล 53 ประเด็น เกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม ผู้ต้องหา ผู้จับกุม และสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ในการจับกุม ซึ่งเรียกระบบการรายงานรูปแบบใหม่นี้ว่า National Incident-Based Reporting System (NIBRS) และจะประกอบไปด้วย 6 ประเด็นหลัก คือ การบริหารงาน (Administrative segment) ความผิด (Offense segment) ทรัพย์สิน (Property segment) เหยื่ออาชญากรรม (Victim segment) ผู้ต้องหา (offender segment) การจับกุม (Arrest segment) แต่ละประเด็นหลักจะมีองค์ประกอบย่อยๆ ลงไปอีก ซึ่งเป็นรายละเอียดที่ขยายความของคดีอาญาที่เกิดขึ้นให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกประเด็น และเป็นระบบฐานข้อมูลที่มีประโยชน์เอื้อต่อการนำข้อมูลไปวิเคราะห์เชิงวิชาการได้อย่างมากมาย ทั้งในด้านเหยื่อหรือผู้เสียหายตลอดจนพฤติการณ์ทางคดีไม่ว่าจะเป็นบาดแผล ทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย การจับกุมหรืออาวุธที่คนร้ายได้ใช้ในการก่อเหตุ

ที่สำคัญของ UCR นั่นคือ ฐานข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลที่ตำรวจได้ลงสารบบไว้ แต่ก็ไม่ได้ครอบคลุมถึงความผิดอาญาทุกประเภท ข้อหาในฐานข้อมูลระบบนี้แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

Index Crimes ซึ่งประกอบด้วยความผิดสำคัญ 8 ความผิด ได้แก่ ฆาตกรรมหรือฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ข่มขืนโดยใช้กำลังประทุษร้าย ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นอันตรายสาหัส ลักทรัพย์ในเคหะสถาน ลักทรัพย์ โจรกรรมรถยนต์ – รถจักรยานยนต์ และวางเพลิง

Nonindex Crimes ซึ่งประกอบไปด้วยความผิดทั่วไป 20 ความผิด ได้แก่ ทำร้ายร่างกาย ปลอมแปลงเอกสาร ยักยอก ฉ้อโกง ลักทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ ค้าประเวณี ฯลฯ องค์ประกอบของระบบฐานข้อมูล NIBRS

(3) การจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศเปรียบเทียบประเทศไทย

สาธารณรัฐเกาหลี มีการจัดเก็บข้อมูลคล้ายคลึงกับประเทศไทย มีการจัดรูปแบบการจัดเก็บโดยใช้ระบบ KICS ให้หน่วยงานแต่ละหน่วย

งานบันทึกข้อมูลที่ใช้ร่วมกัน ในฐานข้อมูลกลาง การรวบรวมข้อมูลของสาธารณรัฐเกาหลีมีประสิทธิภาพ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว มาประกอบกับการใช้ระบบการฟ้องอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชนเกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก ไม่เป็นภาระกับประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจตรงตามวัตถุประสงค์ของการให้บริการด้านอำนวยความยุติธรรม เป็นบริการสาธารณะที่รัฐจัดหาให้กับประชาชน มีลักษณะเด่นหรือข้อดีในเรื่อง “การบริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพเกิดความพึงพอใจ”

สหรัฐอเมริกา มีการจัดเก็บข้อมูลด้วยหน่วยงานรัฐบาลกลาง BJS มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบาย โดยเน้นที่ข้อมูลซึ่งแบ่งเป็นหลายประเภทที่จะนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุในการเกิดอาชญากรรม ในการจัดเก็บข้อมูลก็ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงานทั่วประเทศจัดส่งเข้ามาในตอนแรก ต่อมา BJS ได้ปรับปรุงโดยให้หน่วยงาน FBI เป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลจากสถานีตำรวจทั่วประเทศ ซึ่งเห็นได้ว่าการจัดเก็บข้อมูลของสหรัฐอเมริกา เน้นในการเรื่องการจัดเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม มีลักษณะเด่นในเรื่อง “ประเภทของข้อมูลที่จัดเก็บ”

ส่วนประเทศไทย ในการจัดเก็บข้อมูล ณ ขณะนี้ยังไม่มีหน่วยงานกลางเข้ามารับผิดชอบอย่างจริงจัง และแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ก็จัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานตนเอง โดยไม่มีหน่วยงานกลาง หรือกฎหมายกำหนดให้แต่ละหน่วยงานนำเข้าข้อมูลในส่วนใดบ้าง เพื่อนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน ที่จะทำให้การทำงานไม่ซ้ำซ้อน ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย การจัดเก็บข้อมูลของประเทศไทย ยังไม่มีรูปแบบในการจัดเก็บ ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการจัดเก็บสถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่ม 1. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 3. ความผิดพิเศษ 4. ความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ในการนำข้อมูลมาวิเคราห์กำหนดนโยบาย ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ทำให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นอาจไม่น่าเชื่อถือ

แนวทางแก้ไข จากการศึกษาปัญหาการจัดเก็บข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย พบว่ามีปัญหาดังต่อไปนี้

1. ให้มีหน่วยงานกลางในการรับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลให้ชัดเจน

2. ออกกฎเกณฑ์กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกลาง ที่จะบังคับใช้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูล

3. ออกกฎเกณฑ์กำหนดให้แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมผู้มีหน้าที่บันทึกข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลกลาง

4. ออกกฎเกณฑ์กำหนดให้แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ต้องนำเข้าข้อมูลใดซึ่งนำมาใช้แลกเปลี่ยนร่วมกัน

5. ออกกฎเกณฑ์กำหนดการเข้าถึงข้อมูลในฐานข้อมูลกระบวนการยุติธรรม ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

หากได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาตามที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ ตามหลักทฤษฎี แนวความคิด และบทบัญญัติของกฎหมายในต่างประเทศ และเปรียบเทียบกับประเทศไทยตามที่เสนอแนะดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าจะสามารถแก้ไขสภาพปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์

จากการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม พบว่าการที่รัฐมีภารกิจหลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรม และดำเนินการในด้านอำนวยความยุติธรรม ยังถือว่าเป็นภารกิจรองที่รัฐต้องจัดทำบริการสาธารณะด้านอำนวยความยุติธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชน ในการจัดทำบริการสาธารณะในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเดิมเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้วิธีการดำเนินการแบบเดิม ๆ เช่น ในการแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีกับคนร้าย พนักงานสอบสวน ได้ดำเนินการรับแจ้งความโดยใช้เอกสาร และเครื่องพิมพ์ดีด การเขียนเอกสารบันทึกประจำวัน การจัดทำสารบบคดีอาญา โดยการเขียนด้วยลายมือทุกขั้นตอนก็จะดำเนินการซ้ำซ้อน แม้จะอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน การค้นหาเอกสาร สำนวนการสอบสวน ก็เก็บไว้ในห้องเก็บเอกสาร การส่งสำนวนการสอบสวนไปสำนักงานอัยการ พร้อมตัวผู้ต้องหา การส่งเอกสารด้วยการเดินทาง และการส่งตัวผู้ต้องหาไปศาลด้วยการใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจ การเดินทางไปชำระค่าปรับที่ศาลในคดีเล็กน้อย การทำงานลักษณะดังกล่าวทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ และภาระค่าใช้จ่ายที่ตกกับประชาชน เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานภาครัฐ คือ การทำงานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการทำงาน มีอุปกรณ์การพิมพ์ที่ทันสมัยขึ้นเท่านั้น มิได้เป็นการแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเลย เพียงแต่อาจจะเร็วขึ้น แต่เปรียบเทียบกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นแล้วถือว่าไม่มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในกระบวนยุติธรรมขึ้นมาเลย

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาลยุติธรรม และหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม เช่น ราชทัณฑ์ คุมประพฤติ เป็นต้น แม้จะมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล และการทำงานโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาให้บริการแก่ประชาชน ทำให้การให้บริการเกิดความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น การทำงานของกระบวนการยุติธรรมที่กล่าวมาแล้วนั้น แต่ละหน่วยงานยังคงทำงานเป็นอิสระ แม้การทำงานของตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม และราชทัณฑ์จะต่อเนื่องกัน เมื่อแต่ละหน่วยงานต้องดำเนินการตามขั้นตอนของตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอต่อการพิจารณามีความเห็นเรียกได้

ว่า การให้บริการแก่ประชาชนยังเป็นการซ้ำซ้อน กว่าจะผ่านกระบวนการพิจารณาของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การฟ้องคดีอาญาเกิดความล่าช้า เมื่อการทำงานทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเร่งรีบพิจารณาดำเนินการให้ทันกับเวลาราชการ จนอาจมีความผิดพลาดขึ้นได้

การทำงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการจับกุม ตรวจค้น และควบคุมตัว จำกัดเสรีภาพของบุคคล ระยะเวลาดำเนินการจึงเป็นสิ่งสำคัญ หรือถือได้ว่าเวลาการดำเนินการเป็นความยุติธรรมอย่างหนึ่ง และยังเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นได้ว่าประชาชนเกิดความพึงพอใจในการทำงานหรือไม่ การทำงานในกระบวนการยุติธรรมของไทย ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในการสอบสวนได้ภายใน 48 ชั่วโมง และเมื่อสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจทำการสอบสวนได้ต่อไป แต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวน ณ สถานีตำรวจ อีกต่อไป แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้พนักงานสอบสวนสามารถขออำนาจศาลฝากขังผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อทำคำฟ้องต่อศาลได้ตามอัตราโทษที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา เมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลยุติธรรมแล้ว คดียังไม่สามารถตัดสินได้ ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการขังจำเลย[1] ไว้ในอำนาจของศาลยุติธรรม จนกว่าจะมีการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งในห้วงเวลานี้ผู้ต้องหาอาจถูกขังไว้เป็นเวลานาน เพราะศาลยุติธรรมจะต้องทำการสืบพยาน พิจารณาหลักฐานตามขั้นตอนกระบวนพิจารณาของศาลยุติธรรม กว่าจะพิพากษาคดี สิ่งเหล่านี้ เกิดจากปริมาณคดีอาญาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของไทย มีจำนวนมากขึ้นทุกที จะเห็นได้ว่า หากจำเลยถูกขังไว้ในอำนาจศาลยุติธรรมเป็นเวลานานแล้ว ต่อมาศาลยุติธรรมได้พิพากษายกฟ้องให้ปล่อยตัวจำเลย ยิ่งทำให้เห็นได้ว่าการกักขัง จำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิจารณาคดี อันเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ปัญหาแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องใช้เอกสารแบบฟอร์มของตนเองในการพิจารณาเนื้อหาของคดีเป็นขั้นเป็นตอน เมื่อพิจารณาเสร็จสิ้น ก็จะส่งสำนวนคดีอาญาตามแบบฟอร์มาให้พนักงานอัยการ และกระทั่งมาถึงการพิจารณาตามแบบฟอร์มของศาลยุติธรรม การทำงานที่ซ้ำซ้อนในเรื่องนี้ ก็ทำให้เสียเวลา ทำให้ประชาชนไม่พึงพอใจการปฏิบัติหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะไปล่าช้าเสียเวลา ณ จุดใด ในการทำงานของกระบวนการยุติธรรม ในแต่ละเรื่อง จนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการ ก็ถือว่า การให้บริการในด้านกระบวนยุติธรรมของไทยล้มเหลว

---

[1] มาตรา 4, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*
คำว่า จำเลย หมายความว่า ผู้ต้องหาที่ถูกฟ้องยังศาลแล้ว

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญ ภายหลังจากการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่า ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม และราชทัณฑ์ ที่ถือว่าเป็นบริการสาธารณะที่รัฐจัดให้กับประชาชน ในด้านอำนวยความยุติธรรมทางอาญา มีปัญหาในด้านการให้บริการที่ล่าช้า ไม่ได้รับความสะดวกรวดเร็ว และยังเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร การที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีความเสมอภาคและเป็นธรรม อาจสืบเนื่องมาจากปริมาณคดีอาญาที่เกิดขึ้นมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งปัญหาหลายประการนี้อาจเกิดจากการบริหารจัดการในเรื่องการให้บริการของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นเนื้อเดียวกัน ทำให้ในการทำงานของแต่ละหน่วยงานมีความซ้ำซ้อนกัน เช่น การจัดทำเอกสารแบบฟอร์มสำนวนการสอบสวน การพิจารณาสั่งฟ้อง และการพิพากษาคดี ต้องเสียเวลาหลายขั้นตอนและในขณะที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมยังคงจัดส่งเอกสารสำนวนการสอบสวนและการนำตัวผู้ต้องหามาศาลยุติธรรมด้วยเจ้าหน้าที่เดินรายงานทุกคดี และในบางครั้งการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็นจึงทำให้ประชาชนผู้ต้องรับบริการด้านอำนวยความยุติธรรมนี้ ไม่เกิดความพึงพอใจ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่ามีประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ปัญหาไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานกลางมาบังคับใช้ หรือเข้าไปตรวจสอบในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลลงในฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกลางระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ประเด็นที่สอง ปัญหาไม่มีกฎหมายลำดับรองออกมากำหนดรายละเอียด สถานะทางกฎหมายหรือลำดับศักดิ์กฎหมายของแผนแม่บทฯ เป็นเพียงนโยบายที่กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกำหนด โดยขาดรายละเอียดขั้นตอนในการปฏิบัติ ไม่มีสภาพบังคับ ไม่มีโทษ

ประเด็นที่สาม ปัญหาไม่มีกฎหมายรับรองการเข้าถึงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หรือประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา

ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปที่กล่าวมาแล้วดังกล่าวข้างต้น จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2549 ในส่วนที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาและอุดช่องว่างของกฎหมายในประเด็นต่างๆ รวม 4 ประเด็นดังนี้

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานกิจการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม โดยให้เพิ่มเติมในหมวดที่ 2 สำนักงานกิจการยุติธรรม ดังนี้

มาตรา 16/1 ให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานกลาง ในการรวบรวมข้อมูลในฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมกลางและนำข้อมูลดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม

มาตรา 16/2 ให้สำนักงานกิจการยุติธรรมมีอำนาจในการกำหนดให้หน่วยงานใดในกระบวนการยุติธรรมนำส่งข้อมูลใดเข้าสู่ฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมกลางเพื่อใช้แลกเปลี่ยนร่วมกัน

มาตรา 16/3 ให้สำนักงานกิจการยุติธรรมมีอำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวนำส่งข้อมูลหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

มาตรา 16/4 ให้สำนักงานกิจการยุติธรรมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเข้าถึงข้อมูลในฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมกลาง ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

หากได้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามที่ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี แนวความคิด และแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศ ตามที่เสนอแนะมาแล้ว ผู้เขียนเชื่อเหลือเกินว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้เกิดการบูรณาการการทำงาน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเชื่อมโยงและในการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาให้กับประชาชนจนทำให้ประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

